

WSTĘP.....	11
I. WYCHOWANIE W KULTURZE BLISKIEGO WSCHODU.....	15
1. Szkoła i wychowanie u Sumerów.....	15
2. Dziecko i szkoła w starożytnym Egipcie.....	16
3. Wychowanie żydowskie.....	17
II. WYCHOWANIE W STAROŻYTNEJ GRECJI.....	23
1. Ogólne cechy greckiego wychowania.....	24
2. Przedmiot wykształcenia greckiego.....	25
3. Rodzina grecka.....	27
4. Wychowanie spartańskie.....	28
5. Wychowanie ateńskie.....	33
Solon (ok. 635-ok. 560).....	33
Szkoła gramatysty.....	36
Szkoła kitarzysty.....	36
Palestra i gimnazjon.....	37
Retoryka i wykształcenie ogólne.....	40
Gorgiasz z Leontinoi (ok. 475-ok. 375).....	41
Isokrates (436-338).....	41
6. Myśl pedagogiczna w starożytnej Grecji.....	42
Pitagoras z Samos (570-497).....	42
Sofiści.....	45
Koncepcje pedagogiczne Protagorasa z Abdery (490-411).....	47
Sokrates (469-399).....	50
Platon (Aristokles 427-347).....	51
Arystoteles (384-322).....	58
Pseudo-Plutarch z Cheronei (I-II w.).....	61
III. WYCHOWANIE HELLENISTYCZNE (330 - 30 p.n.Ch.).....	69
1. Muzeum Aleksandryjskie.....	69
2. Szkoły.....	73

IV. WYCHOWANIE W STAROŻYTNYM RZYMIE	75
1. Ustrój państwowy Rzymu.....	75
2. Rodzina.....	75
3. Szkoły	80
4. Wychowanie w Rzymie republikańskim	81
5. Nauczanie wyższe	83
6. Wychowanie dziewcząt	87
7. Nauczyciel	88
8. Kryzys cesarstwa.....	88
9. Myśl pedagogiczna starożytnego Rzymu.....	90
Cyceron (Marcus Tullius Cicero (106-43)	90
Lucjusz Anneusz Seneka (4 pnCh-45 po Ch.).....	92
Kwintyliian (Marius Fabius Quintilianus, ok. 35 - ok. 95).....	94

V. CHRZEŚCIJAŃSTWO A WYCHOWANIE.....	99
1. Znaczenie wychowawcze Pisma Świętego.	99
2. Osobowość pedagogiczna Jezusa Chrystusa	103
3. Święty Paweł jako wychowawca	107
4. Pedagogika Ojców Kościoła i jej stosunek do szkoły klasycznej.....	108
Tertulian	109
Justyn Męczennik	110
Klemens Aleksandryjski (ok. 150 - zm. ok. 215).....	110
Św. Jan Chryzostom (344-407)	112
Św. Hieronim (347-419)	113
Św. Bazyli Wielki (ok. 330-379).....	116
Św. Grzegorz z Nazjanzu (329-389)	117
Św. Augustyn Aureliusz z Hippony (354-430)	118
Św. Benedykt z Nursji (480-548).....	122

VI. SZKOLNICTWO W KULTURZE ISLAMU	125
1. Podstawy wychowania w Islamie.	127
2. Wychowanie w rodzinie	127
3. Szkoły	128
4. Wpływ nauki arabskiej na Europę	133

VII. SZKOLNICTWO WE WSCHODNIM CESARSTWIE RZYMSKIM (395-1453).....	135
--	------------

VIII. WYCHOWANIE W WIEKACH ŚREDNICH 139

1. O micie ciemnego średniowiecza	139
2. Szkoły w okresie wędrówek ludów	142
3. Szkoły średniowiecza.....	149
Okres powolnej odnowy (k. VII - poł. VIII w.)	149
Działalność Karola Wielkiego (768-814) na polu oświaty.....	150
Rodzaje szkół i ich działalność w wiekach średnich	154
Szkoły klasztorne.....	155
Szkoły katedralne	158
Szkoły kolegiackie.....	159
Szkoły parafialne	159
Wychowanie w domu obcym	162
Wychowanie rycerskie	162
Wychowanie w terminie	164

Powstanie uniwersytetów i rozwój scholastyki..... 166

4. Przedstawiciele pedagogiki średniowiecznej	181
Św. Bernard z Clairvaux (1090-1153).....	181
Hugo od Św. Wiktora (1096-1141).....	182
Wincenty z Beauvais (ok. 1194 - ok. 1264)	183
Św. Tomasz z Akwinu (1225 - 1274).....	187
Pedagodowie schyłkowego okresu wieków średnich.....	190
5. Szkoły i wychowanie w Polsce w średniowieczu.....	192
1. Rodzina.....	192
2. Początki szkolnictwa	194
3. Założenie Studium Generale w Krakowie (1364).....	204

IX. RENESANS 217

1. Ogólna charakterystyka epoki	217
2. Podłoże społeczno-gospodarcze renesansu	220
3. Szkoły humanistyczne	222
4. Uniwersytety	222
5. Cienie renesansu.....	224
6. Myśl pedagogiczna w okresie odrodzenia i jej główni przedstawiciele	226
Ogólna charakterystyka pedagogiki renesansowej.....	226
Paweł Vergerio	227
Vittorino de Feltre (1378-1446).....	228
Ks. Maffeo Vegio (1406-1458?).....	230
Eneaszy Sylwiusz Piccolomini (Pius II) (1405-1464)	235
Przedstawiciele myśli pedagogicznej innych krajów	237
Erazm z Rotterdamu (1469-1536)	237
Ludwik Jan Vives (1492-1540)	239

Franciszek Rabalais (1494 - ok. 1553)	242
Św. Tomasz Morus (1478-1535)	242

X. SZKOLNICTWO W POLSCE W XV - XVII W. 245

1. Renesans w Polsce	245
2. Akademia Krakowska (XVI w.)	249
3. Szkoły parafialne	251

XI. STUDIA POLAKÓW ZA GRANICĄ..... 259

XII. POLSKA MYŚL PEDAGOGICZNA XVI-XVII W. 271

1. Elżbieta Jagiellonka	271
2. Andrzej Frycz z Modrzewia (1503-1572)	272
3. Szymon Marycki (Maricius) z Pilzna (1516-1574)	274
4. Erazm Gliczner ze Żnina (1535-1603)	277
5. Mikołaj Rej (1505-1569) z Nagłowic	279
6. Sebastian Petrycy z Pilzna	282
7. Andrzej Maksymilian Fredro (1620-1679)	284

XIII. REFORMACJA I JEJ WPŁYW NA SZKOŁY I WYCHOWANIE..... 287

1. Reformacja w Niemczech	287
Marcin Luter (1483-1546)	287
Filip Melanchton (1497-1560)	289
Walenty Trozendorf (1490-1556)	290
Jan Sturm (1507-1568)	291
2. Reformacja w Polsce	292

XIV. SZKOLNICTWO KATOLICKIE PO SOBORZE TRYDENCKIM (k. XVI - XVII w.) 301

1. Szkolnictwo i pedagogika jezuicka	302
2. Akademia Wileńska	312
3. Ks. Łęczycki Mikołaj (1574-1653)	317
4. Szkoły pijarskie	320
5. Jan Chrzyciel de la Salle, św. (1651-1719)	321
6. Szkoły innych zakonów	324
7. Seminarium duchowne	325

XV. AKADEMIA ZAMOJSKA (1595-1784)..... 329

1. Założenie uczelni 329
2. Program nauczania 330
3. Grono profesorskie..... 332
4. Studenci i absolwenci 333
5. Kryzys i reforma..... 333

XVI. UNIWERSYTET KRAKOWSKI (XVII-XVIII) 337

XVII. ZWROT KU REALIZMOWI W PEDAGOGICE

(XVII - pocz. XVIII w.) 341

1. Michał Montaigne (1533-1592)..... 342
2. Rene Descartes (Kartezjusz, 1596-1650) 343
3. Franciszek Bacon z Veralumu (1561-1626)..... 343
4. Wolfgang Ratke (Ratichus, 1571-1635) 344
5. Walenty Andreae (1586-1654)..... 344
6. Jan Amos Komeński (1592-1670)..... 345
7. Inni przedstawiciele realizmu..... 354

XVIII. OŚWIECENIE 357

1. Ogólna charakterystyka 357
2. Prekursorzy głównych prądów pedagogicznych 359
 - John Locke (1632 - 1704) - twórca empiryzmu 359
 - Jan Jakub Rousseau (1712-1778) i jego pedagogika naturalna 362

XIX. SZKOLNICTWO I WYCHOWANIE W CZASACH

SASKICH 367

1. Charakterystyka epoki 367
2. Szkolnictwo..... 373

XX. EPOKA WIELKIEJ REFORMY W POLSCE 381

1. Ks. Stanisław Konarski (1700 - 1773) i jego reforma szkół pijarskich w (1741, 1754) 381
 1. Collegium Nobilium..... 384
 2. Szkoła Rycerska (1765-1794) 388
2. Komisja Edukacji Narodowej (1773-1794) 389
3. Myśl pedagogiczna ks. Grzegorza Piramowicza (1735-1801)..... 400
4. Ks. Stanisław Staszic 402

XXI. KONCEPCJE SYSTEMÓW EDUKACYJNYCH W EUROPIE W OKRESIE OŚWIECENIA..... 405

Zakończenie415

Spis map.....417

Indeks nazwisk.....418

Mapy432